

Natpasning eller ej?

En rapport udarbejdet af
Projekt Børnepasning
for midler fra PMFs pædagogiske udviklingsfond

December 2005

Projektleder Lone Stensig Jacobsgaard og konsulent Michael Engell Hansted

Projekt Børnepasning
c/o DLO
Blågårdsgade 17 – 2200 København N.
Tlf. 35209128
e-mail: projektboernepasning@dlo.dk - www.dlo.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE:

1. SAMMENFATNING	3
2. INDLEDNING OG BAGGRUND	4
3. PROBLEMFORMLERING OG AFGRÆNSNING	5
4. FORBEREDELSE AF INTERVIEW OG ETISKE OVERVEJELSER	6
5. FREMANALYSEREDE TEMAER I INTERVIEW	9
5.1 Arbejdstider:	9
5.2 Civil status/netværk:	12
5.3 Mulighed/ikke mulighed for døgnpasning:	14
5.4 ”Kvaliteten” i familielivet (stress, mulighed for voksenliv etc.)	15
5.5 Flexibiliteten i dag/døgntilbudet	19
6. SAMMENFATTENDE ANALYSE	20
6.1 Arbejdstider og arbejdssituation	20
6.2 Civil status/Netværk	20
6.3 Mulighed/Ikke mulighed for døgnpasning	21
6.4 ”Kvaliteten” i familielivet (stress, mulighed for voksenliv etc.)	22
6.5 Flexibiliteten i dag/døgntilbudet	22
7. KONKLUSION	23
8. PERSPEKTIVERING	24
9. BILAG	25
Bilag 1 – HK Sønderjyllands undersøgelse blandt butiksansatte:	25
Bilag 2 – Spørgeskemaundersøgelse, Dansk Frisør og kosmetiker Forbund:	31

1. Sammenfatning

Indeværende rapport er udarbejdet på basis af en række interviews blandt forældre med og uden mulighed for natpasning. Rapportens konklusioner er underbygget med materiale udarbejdet af HK/Sønderjylland og Dansk Frisørforbund. Disse undersøgelser er bilagt denne rapport.

Undersøgelsen er blevet til med økonomisk tilskud fra PMFs Fond.

Formålet er at belyse situationen i familier med skæve og skiftende arbejdstider. Metodisk har vi valgt at lade analysen styre af de temaer som er fremkommet ved interview, og følgende fremkom:

Problemer med at opretholde valgt erhverv på ”almindelige” vilkår i de områder hvor der ikke er mulighed for natpasning. Familierne er henvist til ”midlertidige” stillinger, stillinger på nedsat tid, eller med særlige hensyn og rigtig mange (55%) i butikserhvervet overvejer at skifte til andet arbejde. Dette medfører usikkerheder i arbejdslivet og kan på sigt medføre flaskehalsproblemer i nogle sektorer.

Familielivet lider kraftigt under de skiftende arbejdstider, og i områder hvor der ikke er mulighed for natpasning er stresset stort på grund af afhængigheden af andre, bedsteforældre eller betalte barnepiger, ved pludseligt opstået overarbejde, eller ved lange arbejdsdage som fx ved status. Mulighederne for at pleje karriere ved efteruddannelse eller aftenskole, eller for at pleje sig selv fx i form af idræt, er stort set fraværende – Dette gælder også pleje af parforholdet.

Afhængighed af familie og især bedsteforældre anses for et stort problem. Dels er afhængig dårligt for de familiemæssige relationer, og dels giver det forældrene dårlig samvittighed over at trække så meget på især bedsteforældre, som dermed må give afkald på egne planlagte aktiviteter.

Manglende natpasning medfører på den måde usikre arbejdsforhold, risiko for at mange faglærte forlader deres erhverv, samt stress og afhængighed i familierne.

Projekt Børnepasning er en utraditionel interesseorganisation, bestående af en lang række af arbejdsmarkedets parter, samt interessenter inden for daginstitutionsområdet. Projekt Børnepasning har i en længere årrække arbejdet for at forbedre disse forhold og har i den forbindelse udarbejdet en lang række åbningstidsundersøgelser, sidst her i 2005 – Disse undersøgelser bekræfter i høj grad det totale fravær på fleksibilitet i daginstitutionssektoren. Projekt Børnepasning har gang på gang fremført argumenter for at det stigende krav til fleksibilitet i arbejdsstyrken, følges op af lige så fleksible muligheder for pasning af børnene i daginstitutionerne.

2. Indledning og baggrund

Formålet med at gennemføre indeværende forskningsprojekt ”Natpasning eller ej ” skal ses i lyset af den samfundsmæssige udvikling hvor flere og flere arbejder på skæve eller forskudte tidspunkter og hvor samfundets krav om at tage arbejde længere fra hjemmet er skærpet de senere år. Dette betyder ikke alene at mange bruger megen tid på at passe deres arbejde, men også at rigtig mange arbejder på tidspunkter, der på ingen måde matcher indenfor dagtilbud, her er åbningstiderne ret rigide og passer til et arbejdsmarked med åbningstider på hverdage kl. 8-17 og lidt tidligere om fredagen.

Projekt Børnepasning har gennem en række landsdækkende åbningstidsundersøgelser påvist at der er en skrigende kontrast mellem samfundets krav til en fleksibel arbejdsstyrke og samme arbejdsstyrkes muligheder for at få passet deres børn i et organiseret dagtilbud, når denne fleksibilitet bliver en del af hverdagen.

Åbningstidsanalyserne har med al tydelighed vist at der er et skærende misforhold på dette område, men åbningstidsanalysen er kvantitativ og der mangler en større og dybere indsigt i hvad, i dette tilfælde, tilstedeværelsen eller fraværet af et organiseret natpasningstilbud betyder for livet i familierne.

Vi håber med denne undersøgelse at kunne bidrage til en mere nuanceret debat, når der diskuteres om der er behov for natpasning eller ej. Nødvendigheden af større indsigt i konsekvenserne for familierne er blevet meget tydelige i forbindelse med den debat der opstod i kølvandet på Projekt Børnepasnings offentliggørelse af Åbningstidsanalyse 2005. Behovet for flere døgnpladser blev nærmest afvist med begrundelser som, ”vi har undersøgt det”, eller ”der er ikke ret mange der benytter det”. Det faktum at familier med disse typer af job, som bor i områder uden mulighed for natpasning, har måtte tage konsekvensen af dette og for eksempel har måtte opgive det job de er uddannet til, eller måtte indrette familielivet på en u hensigtsmæssig måde, og at der dermed nødvendigvis kan gå en tid før familierne igen kan ”stille om” (måske atter arbejde som sygeplejerske på normale vilkår) og dermed gøre brug af natpasningen, er ikke indeholdt i argumentationen. At der går mindst et år før natpasningstilbudet for alvor bliver benyttet, bliver med al tydelighed underbygget af de faktiske forhold i de få institutioner der på nuværende tidspunkt har et natpasningstilbud.

3. Problemformulering og afgrænsning

Projekt Børnepasning har med denne rapport ønsket at få øget viden om familiernes situation (familier med skæve/skiftende arbejdstider, samt weekendarbejde) når der er henholdsvis adgang /ikke adgang til natpasning. Herunder muligheden som eneforsørger/par og muligheden for at få et sammenhængende familieliv, samt muligheden for at opretholde tilknytningen til arbejdsmarkedet i det valgte erhverv. Problemformuleringen er på den baggrund blevet:

Hvordan spiller adgangen til natpasning ind på muligheden for at få en sammenhæng mellem familie- og arbejdsliv i familier med skæve eller skiftende arbejdstider.

Afgrænsning:

Det er meningen at rapporten skal belyse ovenstående problemstilling. Denne skal selekteres på forskellige familietyper (enlig/par) (en eller to med skiftende og/eller skæve arbejdstider).

Interview metode:

Der laves i alt 6 interview af 45 min. varighed. Interviewene laves blandt forældre i:

- 1) institution med natpasning (åben hele døgnet)
- 2) institution uden natpasning og med almindelige åbningstider

de interviewede fordeles på følgende grupper:

- 1) enlig forsørger
- 2) Par hvor den ene har skæve eller skiftende arbejdstider
- 3) Par hvor begge har skæve eller skiftende arbejdstider

Ud over interviewet laves der en uforberedt skriveøvelse og udfyldes en række faktuelle oplysninger. Interviewene gennemføres som semistrukturerede interview efter interviewguide og analysen ”styres” af de temaer der er opstået i interviewene. I analysen inddrages resultater fra undersøgelse af hhv Dansk Frisørforbund og HK/Sønderjylland.

Begrænsning:

På grund af projektets begrænsede økonomi, har vi måtte fravælge familier med delebørn, ligesom vi ikke har kunne kikke selektivt på forskellige grupper (butiksansatte, skiftehold o.s.v.), lige som vi ikke har medtaget faktuelle oplysninger om de enkelte kommuner, herunder ind- og udflytning.

Det har heller ikke været økonomisk muligt at følge op på de fremanalyserede temaer, med henblik på uddybning af disse.

4. Forberedelse af interview og etiske overvejelser

Udvælgelsen af respondenter skete ved henvendelse til den institution der havde døgnåbent og til en arbejdsgruppe der tidligere havde beskæftiget sig med problemstillingen i den by der ikke havde. Projekt børnepasning bad om en spredning over erhverv og civil status, men ellers var de deltagende respondenters identitet, holdninger og forhold i øvrigt ukendte for Projekt Børnepasning, før de enkelte interview blev gennemført. Det viste sig at være sværere end antaget at få personer til interview, men i sidste ende lykkedes det at få de 2 x 3 personer/par til interview, som var planlagt.

Som en del af forberedelserne til interview og som en del af de etiske overvejelser, blev der fremstillet en "kontrakt" som dels indeholder en række faktuelle spørgsmål, men som også forpligter Projekt Børnepasning til at anonymisere alle oplysninger, og som samtidig angiver anvendelsen af de fremkomne oplysninger. "Kontrakten" ser ud som følger:

Projekt Børnepasning 2004. Analyse: Natpasning eller ej?

Faktuelle oplysninger

Familiens medlemmer (fornavne):

Alder:

Job/Inst:

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Bopæl (By): _____

Boligform: _____

Husstandsindkomst (brutto) _____

Arbejdstider (1) beskriv med ord:

Arbejdstider (2) beskriv med ord:

_____	_____
_____	_____

Transporttid/form til arbejde (1)

Transporttid/form til arbejde (2)

_____	_____
-------	-------

Transporttid/form til institution (1)

Transporttid/form til institution (2)

_____	_____
-------	-------

Anonymitet:

Alle oplysninger der afgives i skriveøvelse og i interview behandles anonymt. Det vil sige at dine/jeres navne kun er kendt af undertegnede.

Oplysningerne bliver analyseret og offentliggjort i rapport, der skal belyse de forskelle der er i forhold til børnepasning i familier med adgang til natpasning og i familier uden denne adgang. Tak for hjælpen

Lone Stensig Jakobsgaard/ Michael Engell Hansted

Interviewene er gennemført som semistrukturerede forskningsinterview, dette indebærer at interviewene både er ret åbne og giver mulighed for at den enkelte interviewede kan fremkomme med oplysninger og temaer, som interviewerens ikke havde forudset. Dette er en forudsætning for at arbejde "Grounded Theory" inspireret, hvor det er de fremanalyserede temaer, der styrer analysen. Når de alligevel er "lettere" styrede er det dels for at sikre, at de enkelte interview også indeholder de oplysninger som skal bruges for at få svar på de opstillede problematikker, og ligeledes for at sikre at der er ensartede betingelser til brug for sammenligning. Det sidste sikres ved opstilling af interviewguide:

Interviewguide – Natpasning eller ej?

Vil du indledningsvis fortælle hvilket job det er du har??

Hvordan med arbejdstiderne???

Har du selv indflydelse på tilrettelæggelsen af arbejdstiden?

Har du mulighed for at flekse??

Hvem er I i husstanden??

(ved anden voksen spørg ind til arbejde og arbejdstid)

Børn/barn – alder

Netværk:

Har du mulighed for at trække på familie eller nære venner ved barns sygdom eller ved overarbejde??

Er der situationer hvor du må benytte anden voksen til at hente/bringe dit barn?

Bruger du ind imellem betalt barnepige? – I hvilke situationer??

Fritid:

Har du mulighed for at deltage i fx aftenskole eller andre fritidsaktiviteter? Hvilke?

Er det muligt for dig at have hvad du anser for et rimeligt socialt liv – Biograf, venner, gå i byen eller hvad det nu kan være?

Føler du ind imellem at det giver stress med skiftende arbejdstider og samtidig være mor ???
Hvilke situationer?? (giv et eksempel)

Kunne institutionens åbningstid indrettes anderledes så de kunne formindske dette stress?

Er det muligt for dig at opretholde et rimeligt voksenliv med de nuværende forhold (mand, kæreste etc.)???

Hvis du selv kunne bestemme hvordan ville dit liv så være skruet sammen??

Alle 6 interview er gennemført i forsommeren 2005. Interview 1-3 er gennemført af Michael Engell Hansted (I1) og interview 4-6 er gennemført af Lone Stensig Jakobsgaard (I2).

Interviewene er transskriberede i deres fulde ordlyd, men p.g.a. svingende teknisk kvalitet er der i interviewene passager, der ikke har kunne transskriberes. Ved en sammenligning mellem transskribering og båndoptagelserne, er det dog begge intervieweres opfattelse, at der ikke mangler noget der har væsentlig indflydelse på analysens kvalitet og validitet.

Som en del af anonymiseringen er ”fortællelser” i interview, der kan lette genkendelsen af den interviewede (person og stednavne), fjernet og som en ekstra sikring af anonymiteten er det besluttet at kun de i rapporten citerede passager vil være tilgængelige for offentliggørelse. Interviewene må som helhed ikke offentliggøres eller benyttes til andet forskningsmæssigt formål, uden fornyet henvendelse til og accept hos den enkelte interviewede.

5. Fremanalyserede temaer i interview

Her bringes de fremanalyserede temaer. Disse organiseres efter de fremanalyserede temaer og kommenteres individuelt. En egentlig sammenlignende analyse findes i kapitel 5. Det at vi i analysen lader den styre af de fremanalyserede temaer er inspireret af ”Grounded Theory”, men det betyder ikke at der i øvrigt er benyttet elementer fra denne, tværtimod har vi valgt en ateoretisk tilgang og analysen læner sig derfor ikke op af nogen specifik teoretisk optik, ligesom der heller ikke benyttes et begrebsapparat fra en bestemt teori.

5.1 Arbejdstider:

”...Min faste arbejdstid er faktisk 42 timer om ugen, ...” (S-R1)

S-R1 er butiksansat, hvilket medfører forskellige arbejdstider, også udenfor de normale institutionsåbningstider, samt lørdage. På det tidspunkt hvor interview blev gennemført, var der ikke kommet den ændring i lukkeloven, som har medført flere søndage. For at fastholde sit job gør S-R1 brug af institution med døgnpasning.

Jamen jeg er pædagog på et .... Er det så noget med forskellige arbejdstider eller...?Det indebærer meget forskellige arbejdstider og det er morgenvagter, det er aften-vagter, det er nattevagter og weekendvagter, men jeg er i den heldige situation, at jeg har sat mig på en dagvagt og tre aftenvagter om ugen efter eget ønske og kun på deltid. Nåh på deltid? Ja. Hvad snakker vi om, når vi snakker deltid er det 30 timer? 32 timer. 32 timer – ok lettere nedsat. Ja, for at få en fredag om fredagen sammen med børnene. (S-R2)

”...farmand er jo også i arbejde indenfor politiet, kan jeg forstå?.. Ja.. Arbejder han også skiftende?

Det gør han helt vildt og lidt for vildt engang imellem synes jeg. Han har selvfølgelig fast hver anden weekend, men det er jo på alle tider af døgnet og det er noget med, at man får det at vide sådan – ja det hedder sig vist en måned i forvejen – men jeg synes bare aldrig det holder stik, altså jeg synes det er fra den ene dag til den anden dag, som du også kan se i dag så skal han lige pludselig i retten kl. 12.00, hvor vi havde regnet med at have fri sammen til kl. 15.00, og sådan er det meget knald i hans.....” (S-R2)

S-R2 er den kvindelige del af et par hvor begge har skiftende arbejdstider. Selv arbejder hun som pædagog i en institution. Manden arbejder indenfor politiet. S-R2 har en 32 timers stilling, men har selv kunne vælge ”kun” at arbejde i dag/aftenvagter. Stillingen i Politiet indebærer skifteholdsarbejde og altså arbejder på alle tider af døgnet. Stillingen indbefatter ofte hurtige tilkald,

samt pludseligt opstået overarbejde, hvilket vanskeliggør en langsigtet planlægning af familielivet. Familien benytter en institution med døgnmodul til begge deres børn.

Hvad ligger arbejdstiden sådan for dit vedkommende? (S-R3) Fra 09.30 til 19.00. (I1) Er det så også i weekenderne? (S-R3) Det er så fra 11.30 til 16.00 om lørdagen. (I1) Er det tit du arbejder om lørdagen? (S-R3) Hver anden lørdag.

(I1) Har du så selv mulighed for sådan at være med til at tilrettelægge dine arbejdstider? (S-R3) Nej, altså selvfølgelig vi kan komme med ønsker, men ikke sådan generelt. Hun laver en vagtplan, og hvis der er noget vi skal, så prøver vi sådan at bytte indbyrdes og sådan nogle ting. (I1) Vil det sige, der er mulighed for at flekse lidt engang imellem, hvis.....? (R3) Ja, altså hun laver en vagtplan, og hvis vi direkte ved, at der er noget vi skal til, så skriver vi det på en seddel, og når hun så laver vagtplanen for den periode af, så tager hun selvfølgelig og gør sådan, at jeg får fri den dag eller hvad det er, og ellers hvis det er noget, der kommer pludseligt, så må jeg snakke med noget af det øvrige personale, som evt har fri den dag og så bytte vagter med den.

S-R3 er butiksansat hvor den daglige arbejdstid ligger i tidsrummet 9.30-19, samt hver anden lørdag. Der er som sådan ikke mulighed for at flekse, men kan komme med ønsker til arbejdstid, samt evt. bytte vagter med andre ansatte. S-R3 har et pasningsbehov udenfor de almindelige ”standard-åbningstider” og benytter derfor institution med døgnmodul.

(R-4K) Det er en 2-årig stilling.....?....., hvor det fortrinsvis er fra 8-16, vi har nogle enkelte eftermiddagsvagter, hvor vi møder fra 15-23, og så møder jeg ind i weekender hver 4. weekend, hvor jeg møder ind fra 07-17 eller fra 15-16.

R-4K + M er begge ansat i politiet. R2k har en midlertidig stilling der fortrinsvis består af dagvagter, men som også indebærer enkelte aften og weekendvagter. R-4M er under uddannelse i politiet og arbejder p.t. i sekretariatet. Der er ikke mulighed for døgnpasning i Hjørring hvor de bor.

(I2) Ok, dvs. ud over, at du har weekender...?... så har du transporttid også? (R-4K) Ja det har jeg.

(I2) så vender jeg tilbage til dig, selvom du har en orlovsstilling så, har du så en opfattelse af, at du selv har indflydelse på tilrettelæggelsen af din arbejdstid? (R-4M) Ja det har jeg meget indflydelse på i den afdeling jeg er i nu i hvert fald.....vi syntes også.....der ved vi så nogenlunde, hvordan vi skal arbejde et par uger frem i hvert fald. (I2) Ja, ja ok. (R-4M) .....ja.....i uger.....kan man tage fri fra dag til dag. (I2) Ja ok, også med indflydelse på.....? (R-4K) Ja.....de faste dage, hvor vi skal køre 15-23, der er sat på altså i hverdagen, hvornår vi skal det.

Begge har i deres nuværende stillinger stor indflydelse på tilrettelæggelsen af deres arbejdstider, men som det ses af efterfølgende er der ikke mulighed for egentlig flex.

(I2) Jamen det gør næsten det spørgsmål om man har mulighed for at flekse? (R-4K) Altså nej jeg har ikke mulighed for at flekse i det jeg sidder i, det tror jeg du har, du kunne godt

fra 7-15? Kunne du ikke det, få lov til at møde fra 7-15 hver dag, - altså hvis du gjorde det? (R-4M) Joh (R-4K) Altså flekse på den måde, altså jeg skal møde fra 8-16.....vi har nede ved vores, der har vi, altså der har vi morgenmøde kl. 8, så derfor er det vigtigt, at alle møder kl. 8, ...

(I2) Ja.....har det været svært for jer – altså at få de der turnusstillinger? Altså har det været en langsommelig proces? Er der mange om buddet eller hvordan? (R-4K) Det er der altså nu. Indenfor politiet er der kompetencestillinger, og hvis man har sådan en kompetencestilling, så får man 500 kr. ekstra om måneden. Så nu er der lige pludselig blevet det. I den stilling jeg sidder i nu var der ingen der søgte af en eller anden årsag var den ikke så populær, der var i hvert fald ikke nogen der søgte. Så rent faktisk er det en seniorstilling, som man kan søge, når man er 55. Men den fik jeg, fordi der ikke var andre der søgte den.....(utydeligt).....op til 9 måneder.

(R-4M) Min det er i forbindelse med uddannelse skal jeg være i sekretariatet, hvor jeg er i nu skal jeg ½ år i lære i politiet. Så går jeg forud for de ældre kolleger, der gerne ville. Så jeg stopper her den første. Flere unge, nye kolleger de sidste par år.....(utydeligt).....så er der også flere om buddet.

I2) Altså man kan sige, at I møder jo en stakket frist kan man sige? I har tidsbegrænsede stillinger? (R-4K) Ja det har vi lige præcis, så det kan godt give stress, men på et tidspunkt så hænger det måske ikke sammen, hvor vi måske.....(utydeligt)..... (R-4M) Men der er altså en mulighed for.....(utydeligt).....Altså nu venter vi at sige om 2 år, at Gittes udløber så i den periode vil jeg sådan gerne have en privat stilling, en lærer politi stilling, kan gå ned og sige.....(utydeligt).....

Da familien er afhængig af daginstitutionstilbud, og da døgnmodul ikke forefindes, er familiens fremtidige jobsituation noget usikker og giver udtryk for at det giver nogen stress at tænke på fremtiden, hvor måske den ene part bliver tvunget til at finde andet arbejde. Det at begge bliver i almindelige politistillinger med arbejde på alle tider af døgnet, synes ikke muligt.

(I2) Er det bare en 37 timer uge? (R5) Ja fra 37 timer havde jeg før, og nu har jeg, hvad har jeg.....hvad har jeg.....33 timer og 31 timer i ulige uger. (I2) Har du selv indflydelse på tilrettelæggelsen af din arbejdstid? (R5) Ja.....(utydeligt)..... (I2) Har du mulighed for at flekse? (R5) Ja

(I2) Hvis du selv kunne bestemme.....(utydeligt).....hvordan ville dit liv så se ud, noget med arbejdstid og familieliv? (R-5) Ja så arbejdede jeg kun indtil middag hver dag og aldrig om lørdagen.

R5 er frisør og arbejder gennemsnitligt 32 timer om ugen også lørdage. Er gift med mand med ekstremt stort arbejdspress og ofte meget lange arbejdstider, der er mulighed for flex. Der forefindes ikke institution med døgnmodul.

(R-6) Jeg er sygeplejerske på Hjørring sygehus – 32 timer om ugen, og der har vi skiftende vagter dag og aften og hver anden lørdag.

(I2) Har du selv nogen indflydelse på tilrettelæggelsen af din arbejdstid? (R-6) Indflydelse på, hvorvidt jeg vil have aftenvagt mandag, tirsdag eller onsdag, men jeg skal have 4 med –

minimum. Der er stor forståelse for ikke at have flere aftener end de 4 så vidt muligt, men ved ferier og sygdom så må man deles om det.

R6 er sygeplejerske og eneforsørger, har en 32 timers arbejdsuge med skiftende vagter. Der er stor forståelse på arbejdspladsen for at R6 ikke har så mange aftenvagter, men R6 skal have mindst 4 aftenvagter om måneden, samt hver anden lørdag. Der forefindes ikke institution med døgnmodul.

5.2 Civil status/netværk:

Er der en far i nærheden som der evt. kan trækkes på?

Altså han møder kl. 04.00 om natten for eksempel ikke, og så lidt forskelligt. Nogle gange er han først hjemme kl. 07.00 om aftenen, og nogle gange er han hjemme kl. 02.00, altså det. Det er også det igen, det er skiftende. Og nogle gange ved han ikke, hvornår han er færdig fra dag til dag – han har ikke sådan struktureret arbejdsplan, så det er også lidt. Det vil jeg næsten sige, at det er værre end mine. Selvfølgelig har han ikke nogen hjemmeboende børn derhjemme, så han er ikke så afhængig af, at .. .han kan godt køre det lidt mere fleksibelt, men jo han henter hende også engang imellem. (S-R1)

”... det er som regel i weekenden, når jeg arbejder der, at de træder til, fordi institutionen ikke har åbent i weekenden .. ikke, og jeg har jo arbejde om lørdagen og om søndagen også nogle gange ...” (S-R1)

S-R1, som er eneforsørger trækker jævnligt på faderen. I dagligdagen er der ikke de store muligheder, da faderen selv har skiftende arbejdstider, men i weekends hvor institutionen ikke har åbent, træder han til.

(I1) Så du har mulighed for at trække på hans far, hvis der opstår situationer? (S-R3) Ja ja han har ham jo jævnligt, og han henter ham jo også nogle gange nede i børnehaven, men som regel er han dernede til jeg har fri og henter ham.

Sønnen til S-R1 er jævnligt hos sin far og bliver så hentet af ham i børnehaven

(I1) Er der nogle situationer, du er i eller har været nødt til at bruge en anden voksen, når han skal afleveres eller hentes? (S-R3) Nej, altså det er mere hvis sådan min dårlige samvittighed.....hvis jeg nogen gange.....hvis vi skal have nogle personale møder inden butikken åbner og sådan nogle ting, så han måske skal være der næsten 11 timer dernede i børnehaven. Det er mere sådan.....han har det fint nok, han kan også godt klare det. Det er mere min dårlige samvittighed der gør, at så får jeg hans far til at hente ham tidlig om eftermiddagen eller sådan noget. Det er det eneste.

S-R3 bruger sjældent netværk i forbindelse med afhentning af barn i daginstitution (der er tilkøbt døgnmodul), men ved meget lange arbejdsdage (11 timer), benyttes faderen, ikke af nød, men på grund af dårlig samvittighed over for barnet i forbindelse med den meget lange tid i institutionen.

(I2) Jeres netværk her i..... har I mulighed for at trække på familie og venner? Eller andre ved børns sygdom? Eller hvis I kommer ud i at skulle have overarbejde? (R-4K) Ja det har vi. (I2) Det har I? (R-4K) Vi har begge vores forældre tæt på. (I2) Ok, ja. (R-4K).....og det

er ikke noget problem. (I2) Og er det sådan, at de kan springe til med kort varsel, hvis det er sådan, at der er behov for det? (R-4K) Ja mine forældre de er pensionister og går hjemme. (R-4M) Ja mine forældre, min mor arbejder, hun møder om eftermiddagen, hun har tid om formiddagen. Hun har fast job.

R-4K/M har begge deres forældre boende tæt på og trækker på dem, også med kort varsel.

(I2) Så kan jeg se, at din mand han er bankmand.....(utydeligt).....(R-5) Han har aldrig ro (R-5) Han er aldrig hjemme.....(utydeligt).....det er tit fra kl. 6 om morgenen til kl. 10 om aftenen han er væk. Det eneste er, at han her fra 1. juni går yderligere ned i tid. Så har han mulighed for at sige: jamen den dag, der kører jeg lige igennem. (I2) Har I mulighed for at trække på familie og venner? (R-5) Ja

R-5 har p.t. sjældent mulighed for at trække på sin mand, da han ofte arbejder 06-22, og benytter derfor familie og venner. Der trækkes på bedsteforældre flere gange om ugen:

(I2) Er der situationer, hvor I må benytte en anden voksen til at hente barn? (R-5) Ja, det gør vi 2 gange om ugen. (I2) 2 gange om ugen? (R-5) Ja det er bedste og farmor, hvor vi så.....(utydeligt).....fordi det er den ene dag om ugen, hvor jeg så ikke.....(utydeligt).....og min mand kan jo aldrig nå at hente ham. Så skal vi ikke være så afhængig af de bedsteforældre, det er nemmere at trække på.....end tvunget ud i det hele tiden en gang om ugen. Så er det nemmere at trække på, når han er syg.

(I2) Det næste spørgsmål er, om I indimellem benytter betalt barnepige? (R-5) Ja det kommer vi til, ja. (R-5) Og I har så allerede fundet en barnepige? (R-5) Ja det tror vi.

R-5 har fundet en betalt barnepige, som de fremadrettet vil benytte (det virker som om det er for at mindske afhængigheden af bedsteforældrene??)

(I2) Har du mulighed for at trække på familie og venner????? (R-6) Bedsteforældre de vil meget gerne passe ham, og har også mulighed for det ved barns første sygedag. Men det har også ulemper, at det altid er dem, der skal stå til rådighed.

R-6 benytter bedsteforældre, men udtrykker en vis bekymring for konstant at trække på dem.

(I2) Bruger du indimellem betalt barnepige????? (R-6) .....(utydeligt).....piger, men de er jo sjældent mere end 14 år.....(utydeligt).....aftenvagter, så henter de i dagplejen og følger hjem og laver aftensmad og bader og putter til jeg så kommer hjem, eller hvis jeg skal til møder om aftenen eller i biografen. Hvis jeg så får fast barnepige og oveni en.....(utydeligt).....Når et beløb til at gå til en aktivitet må påregne den der barnepige .....(utydeligt).....vil ikke bruge mine forældre til at passe.....(utydeligt).....når de også skal passe deres arbejde.....(utydeligt).....meget på hjemmefronten for at undgå for meget børnepasning.

R-6 benytter også betalt barnepige. Det virker som om det bl.a. er for ikke at belaste bedsteforældrene for meget. Der antydes en vis bekymring for deres unge alder, lige som der antydes en økonomisk belastning.

5.3 Mulighed/ikke mulighed for døgnpasning:

Hvordan tror du egentlig, hvis der nu slet ikke havde været den mulighed med døgnåbent? Hvordan ville du så have kunnet takle det?

Jamen så havde jeg jo måttet have haft en babysitter jo, altså selvfølgelig havde jeg måske også kunnet koordinere det lidt bedre med faderen, det ved jeg ikke, altså..... nu var det sådan, nu har den store ikke haft sin far ved sig på noget tidspunkt, så det har selvfølgelig været lidt sværere. Til gengæld brugte jeg min bror meget plus betalte babysittere og nu min mor har også jobbet butikken og skæve arbejdstider ikke, så det skal også hænge sammen ikke. Det havde hun så ikke dengang med den store. Men man kunne nok koordinere det lidt med faderen men igen eftersom han også har disse skiftende arbejdstider så vil jeg skulle være nødt til at skulle ud og have en betalt babysitter eller to måske. Det er igen det her ustabilitet der er med de unge piger, sådan som jeg har oplevet det i hvert fald ikke, altså så det vil jo også koste mere et eller andet sted ikke, fordi nu om stunder kan man nok ikke få dem til 25 kroner i timen eller hvad det nu skal være, plus at aftensmaden skal selv betales lige pludselig osv. osv. ikke, så det vil jo også gå hen og blive meget dyrere og meget mere besværligt, netop fordi at så lige pludselig, hvis de bliver syge ikke, jamen så står du der med hårene i postkassen alligevel ikke. Altså bedst som du tror du har en til at hente og lave mad og gøre ved ikke, så ringer de 25 minutter før. Jeg kan ikke hente i dag, jeg er syg, eller de kommer i tanke om, at de skal skrive en tysk stil eller hvad ved jeg eller... så men det ville jo blive alternativet, hvis ikke den havde været der, så skulle det jo have været sådan. (S-R1)

S-R1 har tidligere, med sit ældste barn, prøvet ikke at have institution med døgnmodul og det krævede langt mere planlægning og koordinering, samt brug af betalt barnepige. Det sidste koster ifølge S-R1 både penge, men giver også mange usikkerheder, da de ofte er ustabile og melder pludseligt fra. Betalte barnepiger giver ustabilitet.

Eller også så skulle jeg hen og have mig et helt andet job jo, så skulle jeg jo have et 8-16 job, og det kunne jeg da i princippet også få, hvis det var det ikke. Jeg kunne da nok godt gå ned i butikken og sige, nåh men jeg er altså nødt til at lægge mine nøgler her og fralægge mig denne lederstilling, for jeg kan ikke få mit barn passet, så jeg er nødt til komme kl. 8 og gå kl. 16 ikke, det kunne jeg jo godt gøre. (S-R1)

S-R1 mener at alternativet til en institution med døgnmodul, meget vel kunne være at hun måtte droppe sit butiksjob og finde noget fra 8 – 16.

Jamen altså der ligger jo en masse ting bag det synes jeg. Øh som jeg fortalte dig kort ude i køkkenet, N... har først fået dagplads her fra 1. februar, hvor vi ikke har haft nogen plads for ham i både december og januar måned. Det var en meget, meget frustrerende periode, ja det vil jeg ikke engang lægge skjul på, jeg var lige ved at køre ned med flaget, og det jeg udtryk for ved denne her pladsgaranti på kommunen, hvor jeg simpelthen måtte gå op og banke i bordet og sige, at det kan ikke være rigtigt, det er ikke i børnenes tarv, det er ikke vores tarv, det er bare ikke værdigt det her. (S-R2).

S-R2 har prøvet en periode hvor de ikke havde institution med døgnmodul, og betegner denne tid som frustrerende, uværdigt og ikke i børnenes tarv.

5.4 "Kvaliteten" i familielivet (stress, mulighed for voksenliv etc.)

Hvordan overlevede I så sådan en periode, hvor.....?

Det gjorde vi jo heller ikke rigtigt, det gjorde vi jo rent faktisk heller ikke, men farmor var alligevel god til at slå til, trods at hun er 70 år og ikke har så mange kræfter igen. Selyfølgelig har hun da noget, men det er da hårdt, hvis det er tit og ofte, at man skal .....?....herved og så har vi en dame, hun er en papmor for mig, kan man godt sige, hun har også været god til at slå til, og så har vi haft en niece, der også....men det var jo heller ikke, jeg synes det var meget uacceptabelt for børnene, at de skulle forholde sig til mor eller far om morgenen og til en eller anden i familien, netværket fra kl. 2 til kl. 5 og til ... altså der har jo så været en 3-4 personer der i det tidsrum, og så om aftenen skulle de så forholde sig til diverse forskellige pædagoger oppe i aftenpasningen, det kunne jeg næsten ikke holde ud at tænke på. Jeg synes simpelthen det var så uværdigt, men vi klarede det i 2 måneder, så det er jo lidt svært at udtale sig om, hvordan det bliver i fremtiden. Jeg går da tit og tænker på, er det en optimal løsning, bliver jeg glad for det, eller hvordan er det lige det er? Men jeg håber på, når A.... til sommer kommer i børnehaven, at det så bare kommer til at fungere rigtig, rigtig godt, men der er jo lige nogle måneder endnu. (S-R2)

S-R2 beskriver en periode hvor det ikke var muligt at få døgnmodul. En hverdag der næsten ikke kunne hænge sammen. En hverdag hvor børnene skulle møde 3-4 forskellige personer i forbindelse med aflevering og afhentning i institution. En periode hvor hele netværket blev voldsomt belastet. S-R2 håber på at i fremtiden hvor begge børn er i institution med døgnmodul, der kommer det til at fungere rigtigt godt.

(II) Hvad så med din egen situation som butiksansat og enlig mor? Har du egentlig mulighed for at deltage i noget aftenskole eller andre fritidsaktiviteter eller sådan noget? (S-R3) Overhovedet slet ikke. Slet, slet ikke. Det er der slet ikke hverken tid eller overskud til. Også fordi vagterne de ligger tit sådan, at jeg har fri.....Det tidligste jeg har fri er som regel kl. 5, og så er der måske engang hver anden uge, der har man fri kl. 3 og ellers så bliver det bare en enkelt ugentlig fridag.....og ellers er det her man har kl. 5 halv 6 eller kl. 7 om fredagen, så er der jo slet ikke noget.....Selv om jeg har fri kl. 5, så er kl. jo halv 6 inden jeg er nede og hente ham i børnehaven. Så kommer vi hjem, og hvis ikke han har spist dernede så skal vi jo til at lave mad, og så går tiden med det. Og så skal han i bad og i seng. Så der er slet, slet ikke tid..... (II) Så er det arbejde og M..... og arbejde og M.....? (S-R3) Der er simpelthen ikke andet. (II) Nej.

S-R3 beskriver situationen som eneforsørger og butiksansat, som et liv uden "voksenmuligheder" såsom aftenskole eller fritidsaktiviteter. Der er arbejde og så hjem og lave mad, bad og i seng.

(S-R3) Og så er det lige, hvis man kan overskue at tage ud og besøge nogle venner og familie en dag, hvis man har en time eller to, hvor man siger det kan man godt bruge tiden på, men ellers er det ikke meget andet end at gå i seng og sove og gå på arbejdet og aflevere ham i børnehaven, og så på arbejde igen. (II) Hvad synes du selv? Synes du det er rimeligt socialt liv? (R3) Overhovedet slet ikke (latter). Og jeg har jo meget dårlig samvittighed overfor ham. Han er jo meget i børnehaven.

S-R3 giver udtryk for at man trods alt ind imellem lige kan besøge familie eller venner et par timer. Oven i købet giver livsformen dårlig samvittighed over at barnet er så meget i institution.

(I1) Har du så muligheden for trods alt at lave et eller andet? (S-R3) Ja det er jo heller ikke sådan.....hans far kommer og siger engang imellem om han må hente ham dernede, så har jeg lige et par timer men for det meste så er det bare sådan, at man vil bruge tiden på at slappe af, så har man endelig fred og ro, så er det ikke så meget man gider alligevel.....så der er ikke så meget andet.....nej.

S-R3 giver udtryk for at selv når barnet er hos sin far sker der ikke noget. Hun trænger så bare til at slappe af.

(I1) Føler du så ind imellem, at det her med at have de her lidt skiftende arbejdstider og samtidig være alenemor kan det give stress ind imellem? (S-R3) Ja rigtig meget. (I1) Kan du give nogle situationer som typisk giver stress? (R3) Jamen det er fx hvis vi har sådan noget status nede på arbejdet, hvor det kræver vi møder ind tidligt før vi åbner og bliver efter lukketid eller hvis han skal noget nede i børnehaven, hvor jeg fx møder eftermiddagsvagt, og jeg synes jo ikke han skal gå glip af ting dernede fastelavn og sådan nogle ting, så skal han ned tidligt om morgenen, så skal han være dernede, så kan jeg godt blive stresset, for det er mange timer for jeg kan alligevel ikke hente ham før om aftenen. Så det er sådan nogle ting som helt sikkert som.....så det kan godt helt sikkert være stress.

S-R3 kan godt få stress når hun er nødt til at have ekstraordinære lange arbejdsdage, og drengen derfor er i institutionen fra tidlig morgen til ud på aftenen.

(I2) Ja, jamen så er det jo det næste spørgsmål, det er situationer, hvor I vil benytte en anden voksen til at hente og bringe jeres børn? (R-2K) Ja det er der, det sker selvfølgelig, det må man sige.....og står man først i et eller andet, så kan man ikke lige sige, jamen jeg skal hente mine børn, så er man nødt til at.....(utydeligt)..... eller ville det være en kæmpe stressfaktor

R-4k giver udtryk for at der kan være situationer hvor man står i et eller andet og ikke kan hente sine børn, så er det en kæmpe stressfaktor.

(I2) Nej.....Omkring jeres fritid, har I så mulighed for at deltage i fx aftenskole eller andre fritidsaktiviteter? Eller føler I jer begrænset i forhold til.....? (R-4K) Vi har mulighed for det nu – men når man kører 3-holdsskift, så er det svært at spille håndbold eller fodbold, eller et eller andet. Altså de uger, hvor vi kører eftermiddagsvagter, også når der er rimeligt mange weekendvagter eller når kører almindelig 3-holdsskift.....så er det svært at deltage i en kamp, og det er svært at planlægge efter. Du skal bytte mange vagter væk. Jeg tror nok man kunne bytte det, så man kunne deltage i træning hver uge, men det kræver et kæmpe benarbejde for at få det til at passe. Så det har vi faktisk ikke rigtig gjort. Jeg har været startet op på det, men det er fordi jeg har.....mødt fra 8-16. Hvis jeg kørte 3-holdsskift, så tror jeg ikke, jeg gad det, og have alt det besvær. Tror det ville være lidt for voldsomt.....?.....

R-4k siger at lige nu hvor de ikke har så meget skifteholdsarbejde er det muligt at dyrke fritidsinteresser, men ellers når de arbejder i skift er det i praksis umuligt.

(I2) Synes I det er muligt for jer altså hvad man vil anse for et rimeligt socialt liv, gå i biograf eller venner og gå i byen, eller hvad man nu sådan lige har lyst til som voksen? (R-4K) Det har vi nu. Det skal jo siges, at vi har jo ikke prøvet andet i 2 måneder. For 2 år siden, eller 3 år siden kørte vi 2 måneder i 3-holdsskift begge to. Ellers har vi faktisk kunnet veksle det. Jeg tror, jeg faktisk efter at vi har fået børn, kun har været i dagvagten, og det er jo helt bevidst vel. Altså derfor har det været rimeligt muligt. Ved det det, at det har jo kun været hans vagter, vi har skullet indrette det efter. Altså når han har weekend-vagt, og jeg stort set har fri hver weekend, så det har været rimeligt. Men det er også fordi vi vælger efter det. For man kan sige rent økonomisk var det jo smartere at fortsætte.....(utydeligt).....men det giver jo lidt ekstra flere penge, men det har vi prioriteret ned på for at få det til at hænge sammen specielt så længe vores børn er små.

R-4k har kun selv haft dagvagter efter de har fået børn. Et bevidst valg som er nødvendigt, men som koster økonomisk. Derfor har der kun været mandens vagter at rette ind efter, og det har derfor været muligt med et rimeligt socialt liv med venner m.m.

(R-4K) Altså de 2 måneder, hvor at vi har kørt, og hvis vi skulle køre 3-holdsskift nu, så kan det ikke blive ret meget andet end stress, fordi vi kan jo ikke have den samme vagt, vi kan jo ikke have 15-23 begge to, så vi vil skulle køre på skift af hinanden altid. Dvs. der vil stort set altid være nogen hjemme ved børnene. Vi var stort set aldrig fri.....af hinanden..(utydeligt).....Plus at vi så længe, at vi har den lille smule transport, og vi nu har valgt at bo tæt på familie for at få dem til at tage over så.....(utydeligt).....Og det betyder, at når jeg har 15-23 og B... skal møde kl. 23 om aftenen og have nattevagt, jamen så har jeg først fri kl. 23, hvor han skal møde, så der bliver i hvert fald ½ time til 1 time, hvor at der ikke er nogen hjemme ved børnene. Så det vil sige, at det er et dumt tidspunkt vi er nødt til at have pasning af en eller anden art fra kl. 23.....(utydeligt).....Dvs. fra kl. 22.30 om aftenen til kl. 23.30 at vi skal have en barnepige. Det er ikke nemt at have en betalt barnepige. Og for familien er det jo ikke særlig optimalt.....(utydeligt).....

R-4k udtrykker at hvis begge forældre har skiftehold, så vil det ikke blive andet end stress. Dels vil de aldrig være sammen, og dels er der et overlap i skiftene hvor de så skal have barnepige, og det på tidspunkter som omkring kl. 23. En betalt barnepige fra 22.30 – 23.30 vil ikke være nemt.

(I2) Så kommer der så et spørgsmål omkring jeres fritid, om du så har mulighed for at deltage i fx aftenskole eller andre fritidsaktiviteter? (R-5) Det har jeg overhovedet ikke haft i og med, at min mand er så meget væk.....(utydeligt).....så siden at jeg fik ham, så har jeg ikke rigtigt. Altså jeg plejer at træne meget, dyrke meget sport hver dag, det har jeg ikke gjort efter at jeg fik ham.

R-5 har tidligere dyrket meget sport, men med en mand der arbejder så meget, har det efter de har fået barn, været umuligt.

(I2) Jamen det leder så over i, føler du indimellem, at det giver stress med skiftende arbejdstider og samtidig være mor? Er der sådan situationer, du kan fortælle om? (R-5) .....(utydeligt).....fra mit arbejde og skal hente ham, det synes jeg, at så kan man godt blive lidt stresset over.....(utydeligt + støj i baggrunden).....så skal du være der inden kl. 17, eksempel arbejdet halv tid.....(utydeligt).....men så kan jeg alligevel ikke benytte mig af den halve tid.

R-5 giver udtryk for at det at barnet skal hentes inden kl. 17 godt kan give stress.

(I2) Føler du indimellem, at det giver stress? (R-6) Det gør det bestemt. Den stress, der er forbundet med, at man skal bruge andres tid. Man lægger beslag på bedsteforældrenes tid. Det synes jeg er stressende. Jeg kan fortælle bedsteforældrene en måned eller to ud i fremtiden, hvornår de skal passe mit barn, men hvis de så lige pludselig bliver inviteret på golfweekend eller til fest eller et eller andet, så står jeg og ikke har nogen til at passe mit barn, og den situation, hvor jeg enten skal bytte en vagt eller finde andre pasningsmuligheder, det er ekstremt stressende. Nogen gange har det været barns første sygedag, selvom det nok ikke var det, og jeg vil godt have været foruden at skulle bruge de 13-årige barnepiger i så mange timer for det kan man jo sige, det var ikke forsvarligt til et barn på knapt 2 – men det var dem jeg synes, jeg havde råd til at betale.....(utydeligt).....

R-6 udtrykker at det at skulle bruge andres tid (bedsteforældre) giver stress, ligeledes situationer hvor det er nødvendigt at bytte vagter eller finde alternative pasningsmuligheder er ekstremt stressende. Brugen af 13-årige barnepiger føles ikke helt forsvarligt, men det er dem hun økonomisk har mulighed for at benytte.

(I2) Opretholde et rimeligt voksenliv? .....(utydeligt)..... (R-6) I forhold til aktiviteter altså gymnastik hver onsdag eller sprog eller et eller andet ellers synes jeg ikke kan.....(utydeligt).....i hverdagen .....(utydeligt)..... pasningsproblemer.....(utydeligt).....Men meritlæreruddannelsen blev en mulighed tænkte jeg – fint så slipper jeg for aftenvagter. Jeg fik orlov fra mit arbejde for at kunne læse meritlærer, men det gjorde jeg kun i et år, fordi så stod jeg uden indkomst, og jeg stod og måtte sige en fast stilling op. Det turde jeg ikke, hvis jeg fandt ud af efter 2 måneder, at jeg fik jo ingen indkomst overhovedet, så jeg blev nødt til at hoppe ud og gå tilbage til min faste stilling, også fordi der er ikke ret mange arbejdsstillinger for sygeplejersker. Der er ikke nok syge.

R-6 har prøvet at starte på en anden uddannelse for at få et mere rimeligt hjemmeliv, men måtte af økonomiske grunde opgive efter et år.

(R-6) .....og den mulighed jeg lige så på det tidspunkt at så kunne jeg få en fremtid uden weekend- og aftenvagter, men det var lige så meget af nød og ikke af lyst, fordi jeg godt kan lide at være sygeplejerske, og jeg oplevede jo også, at det er svært og forlade en kultur, man har kendt gennem mange år, og så skulle over i en ny kultur, og så at sige, at få de 2 verdener flette sig sammen på en eller anden måde, det var vanskeligt.

R-6 udtrykker at hun selvfølgelig kunne forlade faget og få et dagjob, men det ville være af nød og hun kan faktisk lide at være sygeplejerske og ville savne kulturen på jobbet – men det er svært at få familie- og arbejdsliv til at hænge sammen.

5.5 Fleksibiliteten i dag/døgntilbudet

(I1) Hvad synes du om den institution du bruger.....dens ordning? Er deres åbningstider som de skal være? (S-R3) Ja altså for mit vedkommende er de jo fine nok. For jeg har jo ikke behov for, at han sover der overhovedet eller noget som helst, og han kommer jo heller ikke så tidlig om morgenen, så de er helt udenfor min situation. (I1) Og de er også fleksible så, hvis du lige pludselig får brug for nogle timer ekstra eller hvad? (R3) Ja de er.....der er slet ikke noget. De er så søde, jeg kan komme om aftenen og sige, ved du hvad om morgenen så kommer han senere end det der står og tidligere, fordi jeg har fået ændret min vagtplaner. Og der er slet ikke noget. Der har aldrig været nogle problemer. De er så søde. Så det kan jeg næsten komme, også hvis han skal spise dernede om aftenen, fordi at jeg så kommer en halv time før og siger, jamen jeg har fået tidligere fri. Eller et eller andet så han bliver hentet nu, jamen det er fuldstændig lige meget, selvom han sådan set er sat på til at skulle spise dernede, det tænker de slet ikke over. Det er helt perfekt.

S-R3 er meget tilfreds med den fleksibilitet som institutionen har, som indebærer at også ved ret pludselige ændringer i aftalerne med institutionen er det i orden. S-R3 giver udtryk for at der aldrig er problemer og at det er helt perfekt.

(I2) Hvis nu man så siger, jamen var der sådan en døgnåben daginstitution, ville I gøre brug af det? Altså at institutionen var indrettet sådan, så det kunne formindske stress? (R-4K) Altså..... som jeg sagde før, hvis det var kl. 23 om aftenen, så tror jeg ikke, at jeg ville hive børnene op af sengen og køre dem ved børnehaven og aflevere dem der. Jeg tror stadigvæk, fordi vi har forældrene tæt, så vil jeg bede dem om at komme, men det er klart, som i Hillerød, hvor vi boede før, hvor vi ikke havde noget netværk, jamen så havde vi været nødt til det. Og så ville vi også have brugt det. Fordi det handler også om, at det er et sted de kender, og hvor de er trygge. Altså så længe vi har mulighed for at..... (utydeligt).....men det er svært at sige.....(utydeligt).....men omvendt det er jo også uholdbart, fx hvis vi skulle.....(utydeligt).....hvis familien skulle komme hver aften eller eftermiddag eller hver morgen. Fordi det samme ville jo gentage sig, hvis Brian havde nattevagt, så skulle jeg have formiddag, altså så kommer han først hjem lidt over 7, og jeg er nødt til at køre halv 7, så er det meget tidlig om morgenen vi skulle have nogen til at passe.

R-4k som jo ikke har mulighed for døgnpasning virker meget usikker på om de vil benytte det eller ej. Barnets tarv er i højsæde, og man ønsker fx ikke at hive barnet op kl. 23 om aftenen. R-4k lægger vægt på at det skal være et sted som barnet kender og føler sig tryk. Omvendt finder R-4k det uholdbart hvis der opstår en situation hvor der skal trækkes dagligt på familien.

(I2) Hvis vi så ser på virkeligheden, ville du så vælge en institution, hvor der var åbent, så det dækkede dit behov efter kl. 10? (R-5) Muligvis ja. Det tror jeg faktisk godt. Ja det tror jeg. Der er jo situationer, hvor vi har brug for det, fx en dag hvor jeg ikke selv.....(utydeligt).....eller der kan være lørdagen.....(utydeligt).....

R-5 tror at hun vil benytte institution med døgnmodul hvis der kommer et. Det virker som om at det i givet fald vil blive benyttet efter behov fx om lørdagen.

6. Sammenfattende analyse

I det efterfølgende sammenfattes analyserne i de enkelte temaer der er opstået i forbindelse med interviewene,, ordnede på samme måde som i foregående kapitel.

6.1 Arbejdstider og arbejdssituation

De interviewede dækker over en gruppe af både eneforsørgere og par. Butiksansatte, servicefag, samt offentlige stillinger på sygehus, institution, samt politi.

Set under et, må det siges at opretholdelse af valgt erhverv under alle omstændigheder kræver megen planlægning, og som det kan ses senere medfører betydeligt tab af fritidsmuligheder. Den store forskel på om der er mulighed for natpasning eller ej, ligger dels i afhængighed af netværk og i muligheden for på sigt at opretholde det erhverv som den enkelte adspurgte er uddannet til. Der hvor der er mulighed for natpasning arbejdes der i faste stillinger, og der udtrykkes ingen frygt for fremtiden, endsize ønsker om at arbejde med noget andet, eller på andre tidspunkter. De enkelte job kan opretholdes på almindelige arbejdsmarkedsvilkår. Der hvor der ikke er mulighed for natpasning er situationen en anden. Der må arbejdes på nedsat tid, og der ønskes andre arbejdstider. Den enkelte er afhængig af netværk og velvilje på arbejdspladsen, eller midlertidig stillinger og sikkerheden for at kunne opretholde det job som den enkelte har uddannet sig til, eksisterer ikke.

En konsekvens af den manglende natpasning kan meget vel blive at det bliver umuligt at opretholde beskæftigelse som det den enkelte har uddannet sig til. Konsekvensen kan altså være spild af uddannelse, beskæftigelse i andet job end det ønskede, og måske mangel på kvalificeret og erfaren arbejdskraft inden for forskellige områder, såsom sygepleje og politi.

Muligheden for ikke at kunne opretholde erhverv når der ikke er mulighed for natpasning er reel, hvilket kan ses af Dansk Frisørforbunds undersøgelse (Bilag 2) hvor 24 ud af 30 angiver at de overvejer at skifte job, ikke fordi de ikke kan lide det, men fordi det er nødvendigt for at få familielivet til at hænge sammen.

Hvis man kikker på HKs undersøgelse blandt butiksansatte (bilag 1) bliver dette underbygget, over 55% overvejer jobskifte. Perspektivet set i et arbejdsmarkeds perspektiv, er altså skræmmende. Hvis der ikke kommer større fleksibilitet i dagtilbudene, risikerer vi at megen faglært arbejdskraft forlader deres fag. Dette kan meget vel komme til at give flaskehalsproblemer, forringet service i butikkerne og øget pres på uddannelsessystemet på grund af omskolingsbehov.

6.2 Civil status/Netværk

Der er markante forskelle i den måde netværk omtales på alt efter om der er mulighed for natpasning eller ej. Der hvor muligheden er trækkes der på netværk for at undgå at børnene er alt

for lang tid i institution – Eller det er den fraskilte far der trækkes på, dels som en del af almindeligt samvær.

Der hvor natpasning ikke er muligt er det helt anderledes. Der trækkes meget på især bedsteforældre og der antydes en egentlig afhængighed af disse. I den forbindelse benyttes der også betalt barnepige og det virker meget som om det er for at mindske denne afhængighed.

Hvis natpasning er fraværende bliver man altså afhængig af netværk og det er ikke lyst men nød der driver værket (også selv om bedsteforældrene glædeligt påtager sig pasningen). Uden at psykologisere for meget, kan det næppe være sundt for balancen i relationerne. Betalt barnepige indgår derfor, men her spiller økonomien ind. Hvis man ikke har økonomiske ressourcer til betalt barnepige, øges afhængigheden. Dette underbygges af følgende fra Dansk Frisørforbunds undersøgelse (bilag 2):

De fleste har hjælp til at løse hverdagens puslespil, uanset om man er eneforsørger eller er en del af et par. Bedsteforældre, naboer, venner, øvrig familie og betalte barnepiger træder i stor stil ind på arenaen, når der er lange arbejdsdage og lørdagsarbejde, og flere af svarene lyder på at man er ked af afhængigheden og altid have en følelse af at have brug for hjælp, over at man ikke selv kan løse opgaven.

Der er altså en stor afhængighed og man er oven i købet kede af ikke selv at kunne klare ”opgaven”. Der antydes en ”afmagt følelse” i forhold til ikke at slå til i den traditionelle forælderrolle. Afhængigheden understreges af resultaterne fra HK/Sønderjyllands undersøgelse blandt butiksansatte, og især trækkes på bedsteforældre er omfattende.

6.3 Mulighed/Ikke mulighed for døgnpasning

Både S-R 1 og S-R2 har prøvet ikke at have døgnmulighed, S-R1 med sit ældste barn og S-R2 i en kortere periode, hvor de ikke havde plads. Scenarierne fra dem er skræmmende, afhængighed af andre, usikkerheder, uværdigt familieliv og måske et tvungent jobskifte.

Udsagnene underbygges af den virkelighed der er beskrevet tidligere for de familier, der ikke har adgang til døgnmodul. I HK/Sønderjyllands undersøgelse blandt butiksansatte (Bilag 1) svarer mere end 54% at de nuværende dagtilbud ikke dækker deres behov. 42% ønsker sig institutioner, der har åbent om lørdagen og næsten 22% ønsker institutioner der har åbent om søndagen. Mere end 32% svarer at de ville gøre brug af institution med aften og weekend åbent. 21 ud af 30 af de adspurgte i undersøgelsen blandt frisørerne (Bilag 2) svarer at de ville benytte institution med aften og weekend-åbent.

6.4 ”Kvaliteten” i familielivet (stress, mulighed for voksenliv etc.)

Generelt er småbørnsfamilierne med skæve/skiftende arbejdstider meget pressede. Især må eneforsørgerne se langt efter et egentligt ”voksenliv” med tid til sig selv og egne interesser. De familier der har mulighed for døgnmodul og som har prøvet at undvære, betegner situationen som meget vanskelig og nærmest uværdig. Der hvor der ikke er mulighed for døgnmodul, er den eneste mulighed begrænsning i arbejdslivet – kortere arbejdstid, andet job, eller særlige udgaver med færre vagter. Stresset hos disse er især med uforudset overarbejde i forhold til institutionernes lukketid. Stress forekommer også på grund af afhængigheden af især bedsteforældre og dårlig samvittighed på grund af det store træk på disse. Betalt barnepige er en løsning, men det kræver økonomiske ressourcer, og giver i sig selv stress på grund af ustabilitet hos disse.

Muligheden for døgnmodul, fjerner nogle af stressfaktorerne, men ikke alle, der udtrykkes også dårlig samvittighed overfor børnene, hvis de bliver nødt til at have meget lange stræk i institutionen, men afhængigheden af bedsteforældre og/eller betalt barnepige fjernes og den stress der opstår i forbindelse med pludseligt opstået overarbejde, vil ligeledes forsvinde.

6.5 Fleksibiliteten i dag/døgntilbudet

Der udtrykkes stor tilfredshed med det bestående institutionstilbud med døgnmodul. Det er selvfølgelig et meget spinkelt grundlag, men de almindelige tilbagemeldinger fra de få institutioner der er, tyder på at de faktisk fungerer og at forældre og børn er meget tilfredse med dem.

Der hvor der ikke er noget døgntilbud er man en anelse usikre på om man vil benytte dem eller ej. Måske er man usikre på hvordan de fungerer. Scenariet med at tage et sovende barn op og køre hen i institutionen kl. 23 viser med alt tydelighed at det er vigtigt at formidle hvordan dagligdagen i institutionen er i virkeligheden.

7. Konklusion

Som nævnt i kapitel 2 er problemformuleringen for denne rapport:

Hvordan spiller adgangen til natpasning ind på muligheden for at få en sammenhæng mellem familie- og arbejdsliv i familier med skæve eller skiftende arbejdstider.

Ud fra foranstående analyse kan det konkluderes at muligheden for natpasning spiller en meget stor indflydelse på følgende områder:

Muligheden for at opretholde det valgte erhverv på ”almindelige” vilkår

Mange især butiksansatte i områder uden mulighed for natpasning overvejer seriøst jobskifte, andre grupper opretholder kun erhvervet med særordninger, nedsat arbejdstid og med stor usikkerhed omkring fremtiden i det valgte erhverv. Dette indebærer at det må forventes at en del må omskoles eller måske tage en hel ny uddannelse. Dette vil dels belaste uddannelsessystemet, og dels medføre risiko for flaskehalsproblemer og mangel på kvalificeret arbejdskraft fx indenfor butikserhverv og sygepleje.

Muligheden for at opretholde et acceptabelt familieliv, herunder plads til voksenliv

Alle adspurgte har et meget tilrettelagt familieliv, man lever i en kalender og små forstyrrelser, som pludseligt overarbejde eller udebleven barnepige, kan let vælte planlægningen. Især de enlige forsørgere er meget udsatte. Stort set alt liv drejer sig om arbejde og børn. Forholdene er gældende for alle, men det er tydeligt at forholdene er endnu mere anstrengte der hvor natpasning er mulig. Her er hverdagen mindre stresset, da pludseligt overarbejde ikke ”vælter læsset” og brugen af betalt barnepige i den sammenhæng ikke er nødvendig. Plads til voksenliv synes begrænset eller fraværende, dette medfører at pleje af parforhold, sig selv eller videreuddannelse for at følge med stort set ikke er muligt. Dette kan meget vel være medvirkende til at mange bliver fastlåste i deres karriere muligheder, på grund af manglende efteruddannelse/opkvalificering, ligesom det må forventes at belaste parforholdet. Disse muligheder er tilstede når der er mulighed for natpasning, men en del tyder på at det ikke benyttes ret meget – Der udtrykkes dårlig samvittighed i forhold til børnene over at de er ”meget” i institutionen.

Muligheden for at mindske afhængigheden af familie og dermed dårlig samvittighed over for disse.

Der hvor natpasning ikke er mulig er familierne meget afhængig af især bedsteforældre. De berørte familier er tydeligvis kede af dette, dels af afhængigheden, men også over konstant at skulle belaste disse bedsteforældre med pasning. Bedsteforældre der ofte selv har arbejde eller andre planer for

livet. Afhængighed er en dårlig basis for velfungerende relationer og tvungent samvær er en dårlig erstatning for det mere lystbetonede. Når natpasning ikke er mulig er det forældrenes arbejdstider der er afgørende for samværet og ikke børns og bedsteforældres lyst til samvær.

8. Perspektivering

Der er i disse år et enormt fokus på at få alle ud på arbejdsmarkedet, og gerne blive der længe. Der er også fokus på størst mulighed for fleksibilitet. Vi skal pendle stadigt mere, arbejde med fleksible arbejdstider. Vi skal serviceres på alle ugens 7 dage og gerne nærmest i døgndrift. Og ikke mindst vil vi gerne have at alle samfundets servicefunktioner fungerer døgnet rundt.

Det kan derfor undre at daginstitutionerne derfor stort set stadigt er åbne som om alle arbejder 8- 16 og 8 – 15 om fredagen. Det faktum at samfundet kræver stor fleksibilitet af arbejdsstyrken, er stort set overset af de kommunale beslutningstagere. Kun en håndfuld daginstitutioner i hele landet tilbyder natpasning, og kun et par stykker giver mulighed for pasning i weekenden og ligeledes har forsvindende få institutioner åbent efter kl. 18 på hverdage (Projekt Børnepasnings åbningstidsanalyse 2005).

Der er altså et skærende misforhold mellem hvad samfundet kræver, og hvad samfundet selv er indstillet på at yde. I valgkampen var dette forhold oppe mange steder som et højt prioriteret område, og det bliver spændende at se om dette og de mange kommunesammenlægninger vil medvirke til en løsning.

Undskyldninger som ”det er for dyrt” eller ”der er næsten ingen der benytter ordningerne” må fejes af bordet. Det er meget dyrere at lade være, og det bør gøres attraktivt at benytte ordningerne. Kommunerne må gøre forarbejdet ordentligt. Gøre tilbudene tydelige, attraktive og legale at benytte – og så kræver det tålmodighed, for meget tyder på at der går ganske lang tid fra tilbudene er der og til at familierne for alvor benytter dem. Det sidste er ikke mærkeligt for familierne er i en situation der er tilpasset de manglende muligheder, og det tager nødvendigvis tid at stille om, også selv om det er til noget bedre.

9. Bilag

Bilag 1 – HK Sønderjyllands undersøgelse blandt butiksansatte:

Undersøgelse om børnepasningsbehov Blandt butiksansatte i Sønderjylland

Undersøgelsen er foretaget af HK Handel i de sønderjyske HK afdelinger, HK Sønderborg, HK Tønder/Padborg, HK Aabenraa, HK Haderslev i oktober 2005.

Spørgeskemaet er udsendt til 1128 medlemmer vi har registreret som butiksansatte i alderen 20 til 45 år.

Der er samlet modtaget 390 spørgeskemaer retur, der fordeler sig som følger:

34	med oplysning om at de ikke arbejder indenfor butiksområdet
115	med oplysning om at de ikke har børn, eller at børnene er over 15 år
241	butiksansatte med børn i alderen 0 – 15 år

Udmøntningen af undersøgelsen er foretaget med baggrund i de 241 besvarelser vi har modtaget fra butiksansatte med børn i alderen 0 – 15 år med følgende punkter.

- Arbejdstider
- Lørdagsarbejde
- Søndagsarbejde
- Nuværende børnepasning
- Børnepasningsbehov lørdag/søndag
- Erhvervsskifteovervejelser
- Bemærkninger

Arbejdstider:

Arbejdstiderne i butiksområdet er åbningstid samt tid før åbning til modtagelse af varer, klargøring af butik m.m. og tid efter butikken har lukket til kasseoptælling, oprydning m.m. Vi spurgte den enkelte om tidligste og seneste vagt. Da åbningstiderne i de offentlige pasningsordninger er forskellige fra kommune til kommune, er det ikke ens grundlag for, hvornår den enkelte får problemer med at bringe og hente børn. Af de svar vi har modtaget har 54 butiksansatte en mødetid mellem 05.30 og 07.30. Sammenholdt med den transport der medgår til arbejdspladsen, matcher åbningstiden i institutionerne for en del butiksansatte ikke med deres behov. Når vi ser på fyraften er der 58, der har fri i tidsrummet mellem 17.30 og 18.15. Der er 68 personer hvor fyraften kan forekomme at ligge i tidsrummet 18.30 til 21.30.

Lørdagsarbejde:

Vi spurgte om i hvilken grad, der blev udført lørdagsarbejde.

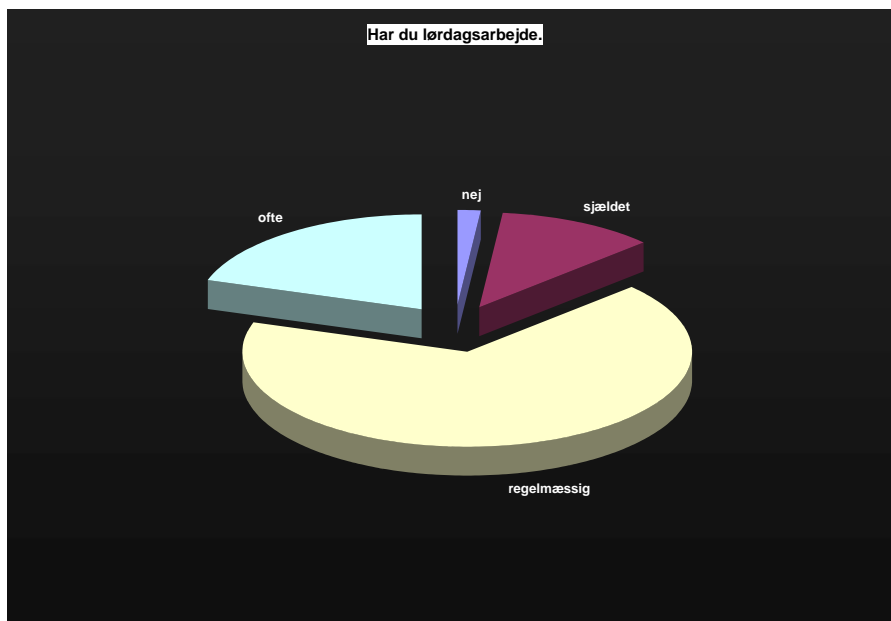

Fig. 1

(Fig. 1: 4 oplyser at de ikke har lørdagsarbejde, 26 oplyser at de sjældent har lørdagsarbejde, 154 oplyser at lørdagsarbejde forekommer regelmæssigt, 46 oplyser at lørdagsarbejde forekommer ofte, 1 har ikke svaret på dette spørgsmål)

200 butiksansatte angiver at have regelmæssig eller ofte lørdagsarbejde, hvilket svarer til 82,99 %.

Søndagsarbejde

Vi spurgte om i hvilken grad, der blev udført søndagsarbejde.

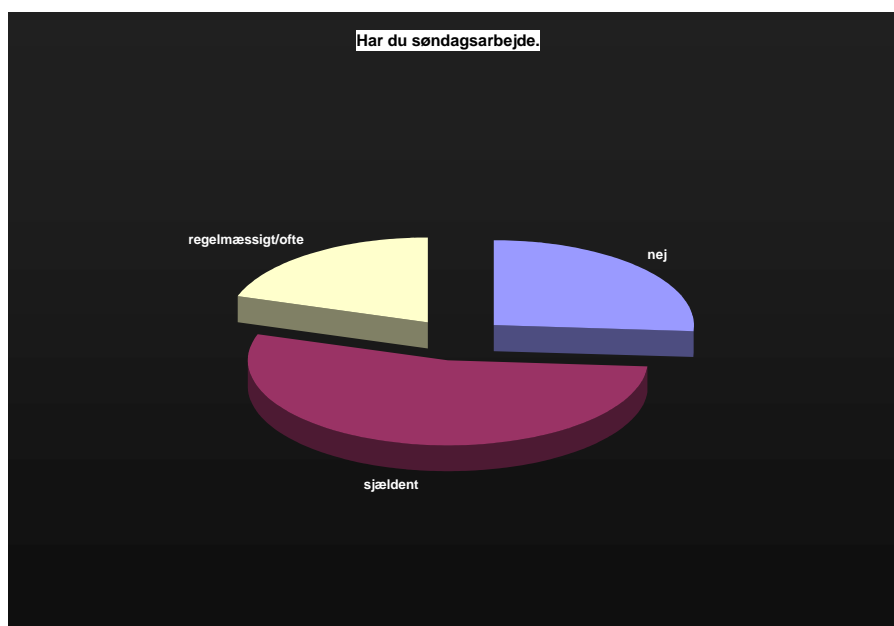

Fig. 2

Fig. 2: 63 svarer at de ikke har søndagsarbejde, 130 oplyser at søndagsarbejde forekommer sjældent, 48 oplyser at de har søndagsarbejde regelmæssigt eller ofte, 13 har ikke svaret på spørgsmålet.

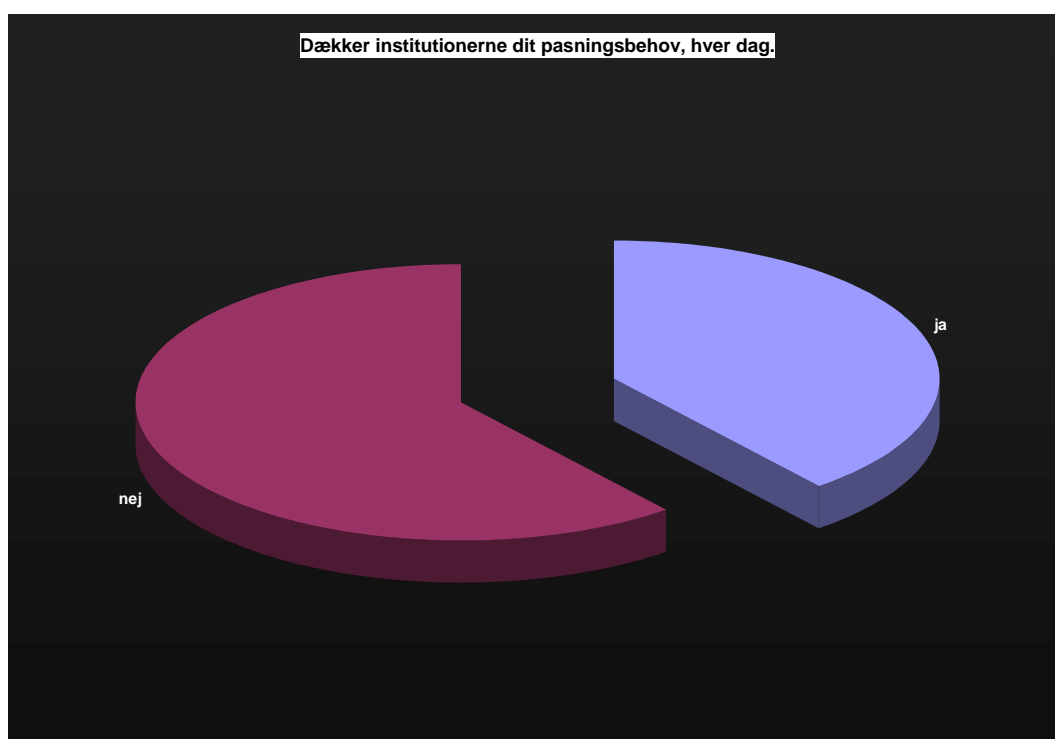
48 butiksansatte oplyser at søndagsarbejde forekommer regelmæssigt eller ofte, svarende til 19,92 %.

Oplysninger vedr. nuværende børnepasning:

Vi spurgte til hvordan barn/børnene bliver passet på hverdage. (94 af de adspurgte har 1 barn, 147 har 2 eller flere børn)

82 benyttede sig af dagpleje, 93 af daginstitution, 71 af skolefritidsordning, 2 af ung pige i huset, 83 svarer anden børnepasning. Da flere har mere end 1 barn er der flere der bruger mere end 1 af ordninger.

Til spørgsmålet: *Dækker dagplejen / daginstitutionen / skolefritidsordningen dit fulde pasningsbehov om hverdagen?* svarer 85 ja, svarende til 35,27 %, og 132 nej, svarende til 54,77 % (24 har ikke svaret på spørgsmålet). *Fig. 3*

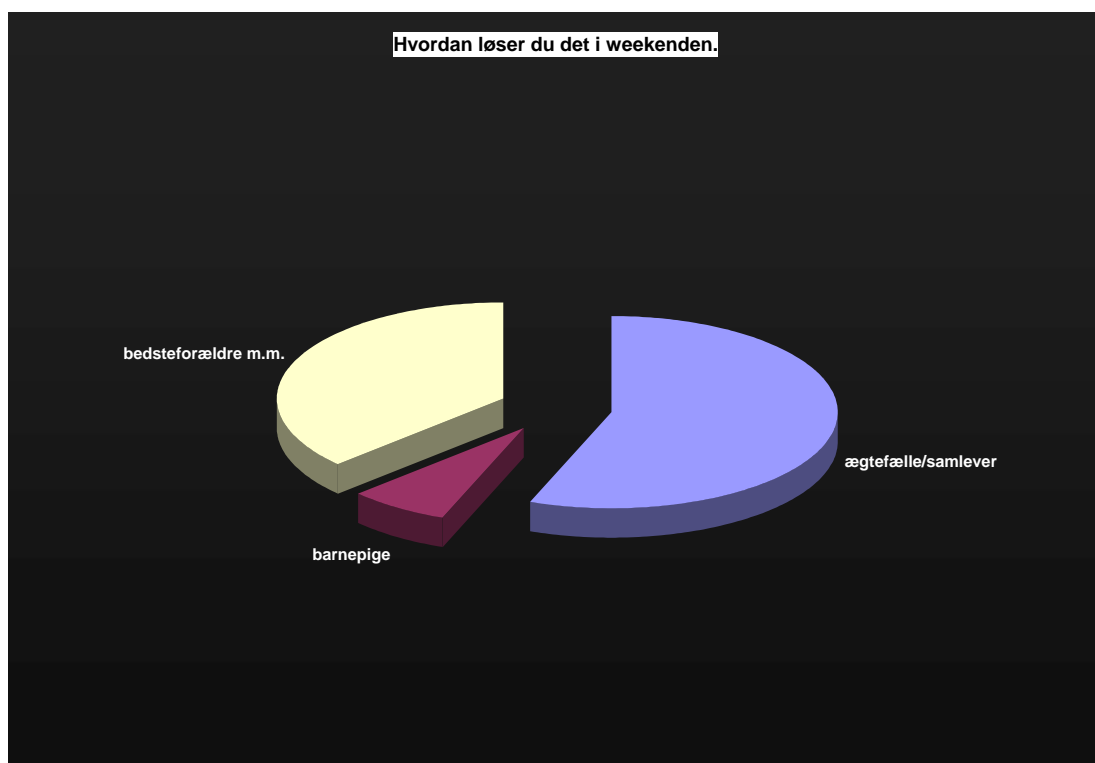

Fig. 3

Til spørgsmålet om hvordan det resterende pasningsbehov bliver løst, svarer 93 ved hjælp af ægtefælle/samlever, 28 ved hjælp af barnepige, 94 ved hjælp af bedsteforældre, store søskende, anden familie, venner m.m.

Til spørgsmålet om hvordan pasningsbehovet løses i weekender, er der 181 der svarer ved hjælp af ægtefælle samlever, 23 ved hjælp af barnepige og 120 ved hjælp bedsteforældre m.m.

Umiddelbart kan konstateres, at butiksansatte i høj grad er afhængig af et velfungerende socialt netværk udover selve kernefamiliens rammer.

Vi spurgte endvidere til hvordan deres nuværende pasning fungerede.

117 svarede godt, svarende til 48,55 %. 110 svarede enten at det var lidt af et puslespil eller at det fungerede dårligt, svarende til 45,64 %. (14 har ikke svaret på spørgsmålet).

Spørgsmål vedr. behov:

Til spørgsmålet om daginstitutionen / dagplejen / skolefritidsordningen skulle åbne tidligere om morgenen, efterlyste 26 butiksansatte (10,79 %) et sådant tilbud. De ønskede tidspunkter her lå mellem kl. 05.15 og 06.15.

Til spørgsmålet om daginstitutionen / dagplejen / skolefritidsordningen skulle lukke senere, efterlyser 116 en sådan mulighed. (48,13 %) De ønskede tidspunkter her, lå mellem kl. 17.00 til 21.00. Hovedparten svarede at de ønskede at der skulle være åbent til kl. 18.00.

102 udtrykte behov for at institutionerne m.v. skulle have åbent om lørdagen, svarende til 42,32 %.

53 udtrykte behov for at institutionerne m.v. skulle have åbent om søndagen, svarende til 21,99 %.

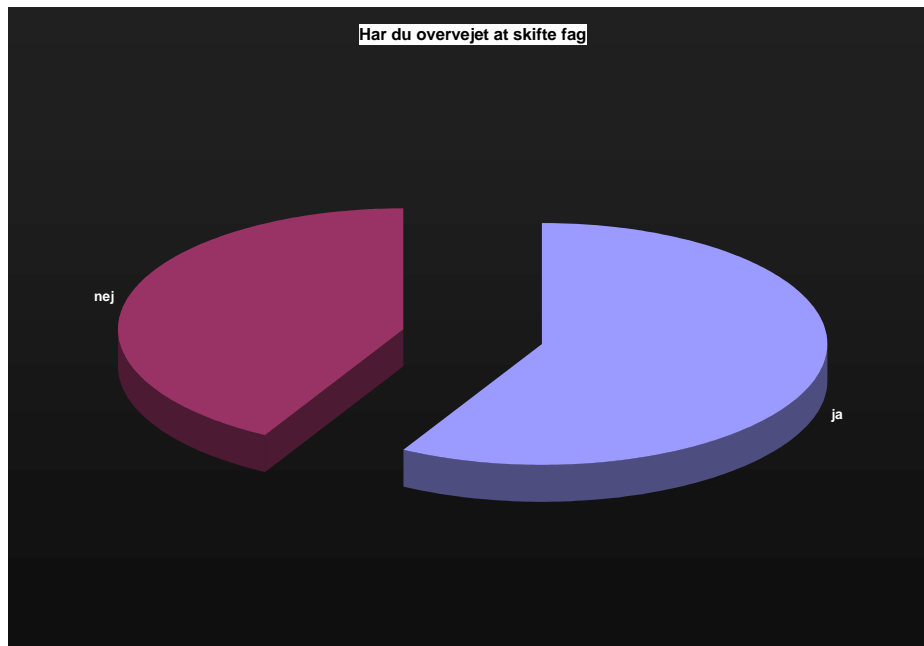
Til spørgsmålet om man ville gøre brug af en institution der havde aften og weekendåbent, svarede 79 at de ville gøre brug af et sådant tilbud, svarende til 32,78 %.

Herudover har spørgsmålene til behov givet mange butiksansatte anledning til at skrive kommentarer på spørgeskemaet. Flere efterlyser et taxameter betalingssystem, da de ikke kan bruge institutionernes åbningstider fuldt ud set i sammenhæng med deres egne arbejdstider. Flere angiver det som et stort problem, at der holdes lukket mellem jul og nytår i institutionerne, da butiksansatte stort set er afskåret fra at få fri / ferie, da det på butiksområdet er højsæson. Mange der har svaret nej til weekend og aftenåbning udtrykker frygt for, at pasningen på hverdage bliver forringet.

Erhvervsskift ?

Vi spurgte: *Har du overvejet at skifte erhverv som følge af problemer med at få hverdagen til at hænge sammen?*

133 svarede ja til spørgsmålet (55,19 %) og 96 nej (39,83 %), ej svaret 12.

Ser man på børnenes alder i forhold til ønsket om erhvervsskifte, så fordeler de 133, der overvejer at forlade faget sig således:

Barn / børn mellem 0 – 4 år: 98 overvejer erhvervsskifte

Barn / børn mellem 5 – 8 år: 26 overvejer erhvervsskifte

Barn / børn mellem 9 – 15 år: 9 overvejer erhvervsskifte

Set i forhold til 133 der samlet set overvejer erhvervsskifte, udgør forældre til børn under 5 år 73,68 %. Det overvejende indtryk er at presset på småbørnsfamilien er størst.

Bemærkninger til undersøgelsen:

Specielt fremgår det af besvarelsene i hvor stor udstrækning der arbejdes sent på hverdage samt lørdag/søndag og at 45,65% synes deres pasningsordning fungerer dårligt.

Det er også en markant markering, at over halvdelen af de omhandlede personer overvejer at skifte erhverv (55,19%). Især hvor der er børn i den yngste aldersgruppe, er forældre hårdt presset.

Der er ønske om/behov for specielt senere lukketider af børneinstitutioner – især frem til kl. 18 samt om lørdagen.

Problemerne er især efter lukkelovens ændring blevet større. Arbejdstider i butiksbranchen er stille og rolig skredet uden at offentlige børnepasningstilbud er fulgt med.

Bilag 2 – Spørgeskemaundersøgelse, Dansk Frisør og kosmetiker Forbund:

Det store problem – sammenhængen i hverdagen...

Af Lone Stensig Jakobsgaard, Projektleder Projekt Børnepasning

I *SPEJLET* nr. 3 undersøgte Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund i samarbejde med Projekt Børnepasning, en række spørgsmål omkring sammenhængen mellem arbejds- og familieliv, hverdagen i forhold til åbningstider i daginstitutionerne og om hvordan man får sin hverdag til at hænge sammen, når man har børn og lange arbejdstider.

Der kom i alt 30 svar, som er meget interessante, og i den grad viser, at frisører har endda meget store problemer med at få en fornuftig sammenhæng i hverdagen. Vi vil dog gerne have mange flere svar, så derfor bliver spørgeskemaet gentaget.

Kun 1 kan få det til at hænge sammen

Af de 30 er der kun 1 enkelt, der synes at arbejdstiden er *OK* betragtet i forhold til institutionens åbningstid, men påpeger, at det skyldes at arbejdstiden er blevet sat ned, så det nu passer sammen. Ikke alle er så privilegeret, rent økonomiske, og derfor er der mange svar, hvor udtrykket ”Dårligt” gentages sig. Flere skriver at de kun kan få det til at hænge sammen, fordi faderens arbejdstid kan indrettes, men andre skriver så også, at faderen må arbejde på et andet tidspunkt, for at kunne få det til at passe sammen.

Næsten alle har problemer med at nå at hente børnene – og en enkelt påpeger at det er et problem med helt op til 2 timer pr. dag. De fleste har hjælp til at løse hverdagens puslespil, uanset om man er eneforsørger eller er en del af et par. Bedsteforældre, naboer, venner, øvrig familie og betalte barnepiger træder i stor stil ind på arenaen, når der er lange arbejdsdage og lørdagsarbejde, og flere af svarene lyder på at man er ked af afhængigheden og altid have en følelse af at have brug for hjælp, over at man ikke selv kan løse opgaven.

Tjener ikke mere fordi man arbejder uden for kl. 8 - 16

Kommentarerne strækker sig også over den økonomiske side af sagen, da man udover almindelig daginstitutionsplads betaler mange penge for at få passet børnene i de timer, som man ikke selv kan være der i, og hvor der ikke er åbent i institutionerne. Flere finder dette urimeligt og påpeger at man jo ikke tjener flere penge, bare fordi man arbejder uden for tidsrummet 8 – 16, og at det økonomisk kan være lige så rentabelt for dem, at gå ned i tid, idet de med den lavere løn vil have lige så meget udbetalt som på fuld tid, men med ekstra betaling til barnepiger. Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund kan kun opfordre medlemmerne til at henvende sig, så vi kan skabe en forøget fokus på området. Kun 2 ud af de 30 besvarelser har henvendt sig, og den ene endda kun om et fagligt spørgsmål i forbindelse med en sygdomsmeddelelse. Forbundet kan gøre noget, men det kræver at vi får den viden fra medlemmerne, der skal til for at lægge det fornødne pres på politikerne.

Jobskifte eller børnepasning aften og lørdage

På spørgsmålet om man på grund af situationen har overvejet at skifte job har 24 ud af 30 svaret ja, og med en meget stor vægt på at finde job uden for branchen. Flere svarer at det er af nød og at de vil være meget kedede af det, fordi de godt kan lide deres fag, men ikke kan få puslespillet til at fungere. En enkelt er endda sygemeldt på grund af den stress som hverdagen har påført.

Hvis det var muligt at få passet børn om aftenen og om lørdagen, ville 21 ud af de 30 gøre brug af det, og ville være glade for at slippe ud af afhængigheden med betalte barnepiger og følelsen af at

overbelaste familien. Men flere påpeger også at de ville finde det urimeligt at det skulle være ekstraordinært dyrt.

Projekt Børnepasning har været endog meget positiv overfor at så mange har valgt at besvare skemaet og vil gerne have endnu flere besvarelser. Denne artikel vil blive sendt til Minister for familie og forbrug Lars Barfoed, således at problemstillingen bliver kendt i ministeriet.

Projekt Børnepasning afholder d. 6. september en konference på Nationalmuseet, hvor programmet blandt andet indeholder offentliggørelsen af en større forskningsundersøgelse om netop muligheden for pasning aften, nat og weekends, og i den forbindelse vil projektet også inddrage de skemaer som medlemmer af Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund har besvaret.